

EPISCOPUL – PĂSTOR AL BISERICII LOCALE ȘI PĂSTRĂTOR AL CREDINȚEI UNIVERSALE:

tradiție și reînnoire a unei carisme fundamentale¹

P.S. Aurel Percă
Episcopia Romano-Catolică de Iași

Slujirea episcopală este una dintre marile teme ce au atras atenția teologilor în deceniile care au precedat Conciliul al II-lea din Vatican și asupra căreia însuși Conciliul a făcut importante precizări. Doctrina Conciliului cu privire la episcopat se leagă, desigur, nu la întâmplare, de reînnoirea ecclesiologiei ce s-a dezvoltat de-a lungul secolului al XX-lea și care își află în Constituția dogmatică *Lumen gentium* expresia autoritară cea mai înaltă. În anii ce au urmat, aprofundarea teologică a luat în considerare, mai ales, dimensiunea colegială a episcopatului, pusă în centru de Sinodul extraordinar al episcopilor, celebrat în luna octombrie 1969. De atunci și până în zilele noastre, sinoadele episcopilor și conferințele episcopale au devenit instituții de mare importanță în viața Bisericii.

Fără a lăsa deoparte alte referințe importante cu privire la acest argument, trebuie să amintim și reflecția vastă pe care a produs-o Sinodul episcopilor din anul 2001, care a avut ca temă: „Episcopul slujitor al evangheliei lui Isus Cristos pentru speranța lumii”. Deja în documentele pregătitoare ale Sinodului (*Lineamenta [1998]* și *Instrumentum laboris [2001]*) se poate vedea dorința de a trata slujirea episcopală în cheie prevalent dinamic-misionară, cu rechemarea atenției de a face precizările teologice asupra misiunii episcopilor în perspectiva provocărilor ce așteaptă Biserica în noul mileniu. Cu toate că Biserica este mereu conștientă că este purtătoarea misiunii de evanghelizare, ea totuși nu uită că „porunca lui Cristos de a predica evanghelia la toată făptura îi privește, înainte de toate, pe episcopi” (AG 38); prin urmare, rolul lor are trăsături destul de importante și hotărâtoare, care au influențat în mod determinant asupra elanului misionar al întregii Biserici.

¹ Conferință ținută la Durău, la Colocviul ecumenic internațional „Ce înseamnă a fi episcop astăzi. Demnitatea și dificultățile unei misiuni” (17-19 septembrie 2002)

1. Episcopul în Biserica locală

1.1. Biserica locală

Misiunea specifică a slujirii episcopale dobândește o valență specială și devine concretă în Biserica locală pentru care episcopul diecezan este ales și consacrat. Slujirea episcopilor dobândește o calitate de slujire față de Bisericile particulare (diecezele) răspândite în lume, în care și de la care pornind există singura și unica Biserică catolică (cf. *LG* 23).

Relația reciprocă de identitate și de reprezentanță, care pune episcopul în centrul Bisericii locale, este descrisă de sfântul Ciprian cu următoarele cuvinte: „Trebuie să știi că episcopul este în Biserică și Biserica este în episcop, și dacă cineva nu este cu episcopul, nu este nici cu Biserica”². Astfel, slujirea episcopului este cu referință la Biserica sa locală, care îl include și pe el, și reprezintă o serie de elemente de comuniune și de unitate în Biserica universală.

Pe de altă parte, nu ne putem gândi la o Biserică locală fără referință la păstorul ei. Biserica locală poate fi explicată pornind de la tripla misiune episcopală de sfințire, de învățare și de păstorie, care se întrepătrunde cu dimensiunea profetică, sacerdotală și regească a poporului lui Dumnezeu (cf. *LG* 9-13). De aceea, Directoriul pentru viața și slujirea episcopilor *Ecclesiae imago* spune că episcopul

trebuie să armonizeze în el însuși aspectele de frate și părinte, de discipol al lui Cristos și de învățător al credinței, de fiu al Bisericii și, într-un anumit sens, de părinte al aceleiași Biserici, fiind slujitor (ministru) al renașterii supranaturale a creștinilor³.

Tema episcopatului este foarte vastă și pentru înțelegerea ei ar trebui să avem în vedere toată eclesiologia Conciliului al II-lea din Vatican, mai ales în Constituția dogmatică *Lumen gentium*, care a adus o adevărată reevaluare a imaginii episcopului și a locului său în Biserica universală și cea locală⁴.

În persoana episcopului, unit cu poporul său, converg caracterele *comuniunii ecleziale*; în el se manifestă comuniunea trinitară, pentru că el devine semnul „Tatălui”, apoi este prezența lui Cristos, „cap, mire și slujitor”, este „economul” harului, este și omul Duhului. În episcop se realizează *comuniunea apostolică*, ce îl face martor al tradiției vii a evangheliei, care

² CIPRIAN DE CARTAGINA, *Epistola* 69, 8: PL 4, 418-419.

³ CONGREGAȚIA PENTRU EPISCOPI, Directoriul pentru viața și slujirea episcopilor *Ecclesiae imago* (22.02.1973, 4).

⁴ Cf. Gerard PHILIPS, *La Chiesa e il suo mistero. Storia, testo e commento della „Lumen gentium”*, Jaca Book, Milano 1995, 197-339; B. FORTE, *La Chiesa della Trinità. Saggio sul mistero della Chiesa comunione e missione*, Paoline, Milano 1995, 221-228).

se leagă de succesiunea apostolică. În plus, în persoana episcopului operează *comuniunea ierarhică* ce îl unește cu *carisma petrină*, așa cum apostolii erau uniți cu Petru la Ierusalim.

În persoana episcopului se exprimă reciprocitatea între Biserica universală și Bisericile locale (particulare), care, deschise unele față de altele, se regăsesc ca porțiuni ale poporului lui Dumnezeu și *portiones Ecclesiae* în una, sfântă, catolică și apostolică, care preexistă lor, și în el se întrupează drept comunități istorice, teritoriale și culturale concrete (cf. LG 23). Biserica universală ia formă și consistență în Bisericile particulare, numite și dieceze sau eparhii.

În Decretul asupra slujirii pastorale a episcopilor *Christus Dominus* a Conciliului al II-lea din Vatican este prezentată în termeni teologici icoana Bisericii locale cu următoarele cuvinte, cu referință implicită la dieceză:

Dieceza este o porțiune din poporul lui Dumnezeu încredințată păstoririi unui episcop ajutat de preoții săi, astfel încât, adunată în jurul păstorului ei și unită de el prin evanghelie și Euharistie în Duhul Sfânt, constituie o Biserică particulară în care este realmente prezentă și acționează Biserica lui Cristos, una, sfântă, catolică și apostolică (CD 11; cf. CDC, can. 368; CCBO, can. 17).

Episcopul diecezan, așa cum arată Conciliul al II-lea din Vatican, este vicar al lui Cristos în ceea ce privește Biserica sa locală:

Episcopii conduc Bisericile locale încredințate lor, ca vicari și delegați ai lui Cristos, prin sfaturi, îndemnuri, exemplu, dar și prin autoritatea și putere sacră (...) Lor le este încredințată pe deplin îndatorirea de păstori, adică grija obișnuită și zilnică pentru turmă..., [exercitând] o putere care le e proprie și pe bună dreptate sunt numiți întâi-stătători ai popoarelor pe care le conduc⁵ (LG 27).

Elementele constitutive ale Bisericii locale în jurul episcopului pot fi rezumate în următoarele instanțe fundamentale ale ecleziologiei Noului Testament (cf. LG 26):

– *predicarea evangheliei* ca prezență a lui Cristos și a cuvântului său. Acest cuvânt face Biserica. Biserica se naște, mai întâi de toate, din cuvânt; ea este *creatura Verbi*, în suflarea vie a Duhului Sfânt. Biserica, într-adevăr, începe să fie *ecclesia*, comunitatea celor convocați prin cuvântul evangheliei; ea este formată și plăsmuită de cuvântul proclamat, primit cu credință, predicat încontinuu, așa cum ne învață *Faptele Apostolilor* (cf. 2,42 ș.u.). De aceea, este datoria proprie a Bisericii proclamarea liturgică a cuvântului, evanghelizarea și cateheza, dar însuflețite de puterea Duhului;

⁵ Cf. LEON AL XIII-LEA, *Satis cognitum* (29 iunie 1896): AAS 28 (1895-1896) 732.

– *misterul Cinei Domnului sau Euharistia* care face Biserica. Cristos este capul și mirele Bisericii, iar Euharistia este memorialul sacramental al morții și învierii lui Cristos glorios, care face Biserica una, sfântă, catolică și apostolică⁶;

– această celebrare, care poate avea loc și în „comunități mici, sărace și împrăștiate”, *presupune și generează viața teologală*: speranța și iubirea, adică existența creștină care se exprimă în comuniunea dintre credincioși și în misiunea lor. Euharistia rămâne izvorul și punctul culminant al vieții Bisericii (cf. SC 10).

1.2. *Episcopul - păstorul Bisericii locale*

Cine este episcopul într-o dieceză, după Conciliul al II-lea din Vatican?

În virtutea carismei permanente, primită prin consacrarea episcopală, episcopul în Biserică – poporul lui Dumnezeu – este un succesor al apostolilor, chiar dacă nu în oficiul extraordinar de întemeietor de Biserici, ci în cel ordinar de păstor al Bisericilor întemeiate; el este așadar *păstor* ce trebuie să se modeleze după imaginea păstorului bun Cristos, care trebuie să fie călăuză operativă și concretă a itinerarului pastoral și misionar al Bisericii locale.

În Biserica-școală a ucenicilor lui Isus, episcopul este un învățător autentic, care învață în numele lui Cristos cu autoritate; el este responsabilul principal al plinătății credinței, cel care veghează la integritatea și adevărul ei, care se face primul și cel mai zelos evanghelizator, slujitorul slujitorilor cuvântului (cf. LG 25).

În Biserica-templu, episcopul este cel care prezidează Euharistia, cel care prezidează orice celebrare, chiar dacă nu întotdeauna este prezent din punct de vedere fizic; Euharistia indică întotdeauna o referință specială la episcop, care este centrul vizibil al unității Bisericii locale. (cf. LG 26).

În Biserica-trup mistic, episcopul, împreună cu papa și sub conducerea papei, face parte dintre membrele primare și principale sau, cum spunea sfântul Paul, „articulațiile și încheieturile”, prin care trupul bine susținut primește creșterea ce vine de la Dumnezeu.

În Biserica-comuniune, episcopul este, prin excelență, prietenul tuturor, focarul de legătură vizibilă pentru toți.

În fraternitate, episcopul este inima unității diecezane și, prin urmare, este și păstrătorul diversității, animatorul carității: „fiecare episcop este... principiul vizibil și fundamentul unității în Biserica sa particulară” (LG 23); de asemenea, el este semn operativ de comuniune, verigă de legătură a Bisericii sale cu

⁶ Cf. B. FORTE, *La Chiesa nell'Eucaristia. Per una ecclesiologia eucaristica alla luce del Vaticano II*, Napoli 1988, 21-55)

celelalte Biserici și cu Biserica Romei, în special cu papa, care este principiul și fundamentul vizibil al întregii Biserici răspândite în lume⁷.

Episcopul – spune Constituția dogmatică *Lumen gentium* – va trebui, de aceea, să conducă Biserica prin sfaturi, îndemnuri și exemplu, dar și prin autoritatea și puterea sacră, de care el nu se folosește decât pentru a-și edifica turma în adevăr și sfințenie... pentru ca toți să tindă în mod liber și ordonat spre scopul lor și să ajungă la mântuire (LG 27).

Autoritatea devine astfel *diaconie*, slujire în respectul legilor complementarității și subsidiarității. Și este o slujire care trebuie să fie împlinită din iubire față de binele comun. Autoritatea, oricum, în Biserică nu este scopul, ci un mijloc indispensabil ca să se ajungă la maturitate, la libertatea sfântă a fiilor lui Dumnezeu, pentru ca Biserica să fie adevărata comunitate de credință, de speranță, de iubire, de slujire; pentru ca ea să fie întotdeauna „împărtășirea sfinților”. Dar întrucât pe pământ autoritatea este o carismă, un dar, episcopul nu este „superiorul” în sens juridic, ci „slujitorul slujitorilor”, un „frate universal”, un om „răstignit” (LG 24).

Această concepție despre episcop, după învățătura Conciliului al II-lea din Vatican, marchează o trecere netă de la mentalitatea juridică, de putere și de autoritate, la o mentalitate misterică, sacramentală, mai evanghelică.

Papa Paul al VI-lea descria astfel noua figură a Episcopului:

Episcopul de ieri putea să fie rezervat și apărat de însăși autoritatea sa; era obligat la reședință și la vizita pastorală, dar putea să tuteleze exercitarea misiunii sale cu o oarecare distanță de cler și de poporul său; astăzi nu mai este așa. Episcopul revine și este tată, păstor, frate, prieten, mângâietor în mijlocul poporului său. Prezența sa se face obișnuită și populară; autoritatea sa puternică este dulce; conversația sa devine posibilă și familiară... persoana sa, întotdeauna respectată, devine mai iubită⁸.

Pe bună dreptate, sfântul Ciprian spunea: „Episcopul este în Biserică și Biserica în Episcop. Nu se poate separa comunitatea de păstor”⁹. Dacă vrem să facem Biserica - comunitate, comunitatea - comuniune, nu ne putem lipsi de cel care este centrul și fundamentul vizibil: episcopul-păstor. Astfel, episcopul va fi tot mai venerat, iubit, ascultat, ajutat să-și poarte crucea de către adevărații frați, fii, prieteni, de către persoanele corespunșabile, de către adevărații colaboratori, care, dacă ar fi necesar, nu ar refuza acceptarea corectării fraterne, dar care nu vor pretinde niciodată să acționeze fără el sau împotriva lui: „Cine nu adună cu tine” – ar fi cazul să repetăm aici – „împrăștie!” „Ascultați de mai-marii voștri” – avertizează

⁷ Ph. GOYRET, ed., *I vescovi e il loro ministero*, Libreria Editrice Vaticana 2000, 75-85.

⁸ PAUL AL VI-LEA, *Discurs* la CEI (19 aprilie 1971).

⁹ CIPRIAN DE CARTAGINA, *Epistola* 66, 8.

apostolul – „chiar dacă știu mai puțin decât voi”. Dacă nu, „fiecare împărție dezbinată în sine va fi lovită de destrămare”.

De aceea, credincioșii trebuie „să fie atașați episcopului precum Biserica este față Isus Cristos și Isus Cristos față de Tatăl, pentru ca toate să se armonizeze în unitate și să sporească pentru slava lui Dumnezeu” (LG 27).

2. Episcopul – învățător și păstrător al credinței universale

2.1. Episcopul – predicator al evangheliei

Ritul impunerii cărții Evangheliilor, săvârșit în timpul celebrării consacrării episcopale, înseamnă supunerea episcopului față de evanghelie, purtarea pe umeri a evangheliei lui Cristos, pe care trebuie s-o predice în orice moment, cum spune sfântul Paul, *opportune importune* (cf. 2Tim 4,1-4).

Constituția dogmatică *Lumen gentium*, la nr. 25, enumeră între funcțiile principale ale episcopilor predicarea evangheliei. Ei sunt „crainicii credinței... adevărați învățători (*fidei praecones, doctores authentici*)... sunt martori ai adevărului divin și catolic”; iar Decretul privind misiunea pastorală a episcopilor în Biserică *Christus Dominus* spune: „episcopii să vestească oamenilor evanghelia lui Cristos – aceasta fiind cea mai de seamă dintre îndatoririle lor –... să-i cheme la credință sau să-i întărească în credința vie” (CD 12).

Episcopul trebuie să le propună credincioșilor o învățătură autentică; aceasta înseamnă că, vorbind în numele lui Cristos, el face apel la o adeziune de credință. El nu caută lumina sa în raționamente omenești, ci primește lumină de la Duhul Sfânt. Aplicația acestui principiu este evident limitată la declarațiile ce privesc revelația, cunoscute sub expresia „adevăruri de credință și de morală”. Totuși, textul conciliar vorbește despre „credința pe care trebuie să o îmbrățișeze și să o pună în practică” creștinii. Cu alte cuvinte, morala creștină se bazează pe credința revelată, desigur, fără a contrazice rațiunea umană, dar, pe de altă parte, fără a se limita la aforismele intelectului uman¹⁰.

Expunând învățătura creștină, cu asistența Duhului Sfânt, episcopul contribuie la dezvoltarea cunoașterii datului revelat; el trebuie să le propună credincioșilor săi adevărul revelat, pentru ca ogorul fertil al revelației să producă roade tot mai bogate. În acest sens trebuie să înțelegem afirmația:

episcopii sunt crainicii credinței... ei sunt adevărați învățători... care vestesc poporului încredințat lor credința pe care trebuie să o îmbrățișeze și s-o pună în practică, învățători care, sub inspirația Duhului Sfânt, luminează această

¹⁰ Cf. Ph. GOYRET, ed., *I vescovi e il loro ministero*, 103-108.

credință... fac credința să rodească și veghează cu grijă pentru a îndepărta de la turma lor erorile ce o amenință (cf. *2Tim* 4,1-4) (*LG* 25).

Papa Paul al VI-lea, în Exortația apostolică *Evangelii nuntiandi*, după ce a amintit că episcopii sunt învățătorii credinței, spune că „ei sunt asociați la misiunea de evanghelizare, ca responsabili cu un titlu special... ei sunt predicatori, educatori ai poporului lui Dumnezeu”¹¹.

Episcopul este învățător și doctor al credinței: el *predică* adevărul, luminează cu lumina Sfântului Duh, face să rodească credința și veghează asupra turmei, pentru a evita infiltrarea greșelilor contrare adevărului.

Ca și apostolii, episcopul este ales pentru a vesti și predica evanghelia, pentru a o apăra și mărturisi fără să se rușineze: „Nu mă rușinez” – spune sfântul Paul – „de evanghelie, deoarece este puterea lui Dumnezeu pentru mântuirea oricui care crede” (*Rom* 1,16); ba chiar Paul spune la începutul *Scrisorii către Romani* că el, slujitor al lui Isus Cristos, apostol prin vocație, a fost „ales pentru a vesti evanghelia lui Dumnezeu” (*Rom* 1,1).

Sfântul apostol Paul recomandă primilor episcopi, Timotei și Tit, ucenicii săi și episcopi din primele timpuri ale Bisericii, să fie adevărați învățători și apărători ai credinței: „vestește cuvântul” – îi scrie sfântul Paul episcopului Timotei – „stăruie, la timp potrivit și nepotrivit, muștră, amenință, îndeamnă cu toată răbdarea la învățătură” (*2Tim* 4,1-4).

Deja papa Celestin, în scrisoarea adresată Conciliului din Efes, din 431, le amintea episcopilor că „grija de a predica evanghelia este o moștenire pe care ei au primit-o în comun de la apostoli”, cărora Cristos le-a spus: „Mergeți, faceți ucenici din toate neamurile”. Nu este vorba numai despre un drept, ci, mai curând, despre o misiune; misiunea care o prelungește pe cea a Cuvântului întrupat și care presupune și o carismă specială de lumină și de forță.

Dacă episcopul are datoria și dreptul de a predica cu autoritate doctrina credinței credincioșilor săi, aceștia au din partea lor datoria de a accepta învățătura lui. Textul vorbește despre „respectul” pe care credincioșii îl datorează tuturor episcopilor care, în comuniune ierarhică, mărturisesc adevărul divin și catolic, dar se poate vorbi și despre o „ascultare strictă” la care sunt obligați credincioșii față de propriul episcop, când expune adevărul dogmatic și moral în numele lui Cristos.

2.2. *Episcopul - păstrător al adevărului revelat*

Episcopul este un martor public al credinței. Episcopul exercită funcția sa magisterială în interiorul corpului episcopal și în comuniune ierarhică

¹¹ PAUL AL VI-LEA, Exortația apostolică *Evangelii nuntiandi* (8 decembrie 1975), 68.

cu capul colegiului și cu ceilalți membri. Mai mult, exercitarea acestei slujiri a fost enunțată după aspectele sale multiple și diverse. Episcopul este cel care păstrează cu iubire cuvântul lui Dumnezeu și îl apără cu curaj, care proclamă și mărturisește cuvântul ce mântuiește. Episcopul este primul catehet în Biserica sa particulară și care, prin urmare, are și datoria de a avea colaboratori vrednici, promovând și îngrijind formarea doctrinală a seminaristilor și preoților, precum și a persoanelor consacrate și a laicilor, și această învățătură trebuie să se bazeze pe Sfânta Scriptură, pe tradiție, pe liturgie, pe magisteriu bisericesc și pe viața Bisericii (cf. CD 13).

Episcopul are datoria de a păstra tezaurul credinței (*depositum fidei*). Această expresie înseamnă propriu-zis „patrimoniu de credință”, care trebuie să fie transmis de Biserică cu fidelitate.

De acest *depositum fidei* aparțin cuvântul lui Dumnezeu scris, dogmele, sacramentele, morala și orânduirea ierarhică constitutivă a Bisericii. Trebuie să ținem cont totuși că, dată fiind natura mesajului revelației și a evenimentului mântuitor al lui Cristos, *depositum fidei* nu trebuie să fie interpretat ca și cum ar fi un simplu catalog de articole sau un inventar de lucruri puse împreună unele alături de altele, ci mai curând trebuie să fie înțeles ca totalitatea bogățiilor și a bunurilor mântuirii, dobândite de Biserică, pe care ea le comunică credincioșilor, actualizând cu admirabilă înțelepciune conținuturile, cu scopul de a face inteligibil, credibil și roditor patrimoniul imutabil de adevăr, venind în întâmpinarea exigențelor și interogativelor oamenilor din toate timpurile. „Episcopii trebuie să expună învățătura creștină într-un mod adecvat necesităților timpului, adică răspunzând dificultăților și problemelor ce îi apasă și îi neliniștesc cel mai mult pe oameni” (CD 13).

O asemenea misiune de actualizare este proprie tuturor membrilor Bisericii, chiar dacă este exercitată cu titlu diferit, și, dată fiind natura ierarhică a comuniunii Bisericii (cf. LG, *Nota praevia*), funcția de a învăța, de a păstra în mod autentic, determinate în mod infailibil, revine celor cărora le este asigurată o asistență specială a Duhului Sfânt (2Tim 1,1-4), adică episcopilor, succesori ai apostolilor în slujirea lor¹².

Această datorie de a păstra cu fidelitate *tezaurul credinței* (cf. 1Tim 6,20: „păstrează bunul încredințat”; 2Tim 1,14: „păstrează bunul prețios”) se înrădăcinează în harul sacramental ce l-a introdus pe episcop în succesiunea apostolică și i-a încredințat grava misiune de a păstra Biserica în nota ei de apostolicitate. Episcopul, de aceea, este chemat să păstreze și să promoveze tradiția, adică comunicarea unicei evanghelii și a unicei credințe pentru toți oamenii, din toate timpurile, cu fidelitate integră și curată față

¹² Cf. Ph. GOYRET, ed., *I vescovi e il loro ministero*, 103-108.

de originile apostolice, dar și cu curajul de a scoate din aceeași evanghelie și din această credință lumină și putere pentru a putea răspunde noilor întrebări pe care și le pun oamenii din timpurile noastre.

Cu privire la importanța predicării, trebuie să amintim că al II-lea Conciliu din Vatican nu a înțeles predicarea cuvântului ca o pregătire la primirea sacramentelor (catehizare) sau ca o informare, ci ca un mod de realizare a mântuirii. Conciliul vorbește despre „dubla masă a Sfintei Scripturi și a Euharistiei” (PO 18) și despre „masa cuvântului lui Dumnezeu și a trupului lui Cristos” (DV 21). Dacă consacrarea episcopală conferă „plinătatea sacramentului” (LG 21), a învăța, a predica aparține de oficiile particulare ale episcopului. Deja apostolii au ales un grup de șapte pentru a sluji la mese, pentru ca ei înșiși să se poată dedica „slujirii cuvântului” (cf. *Fap* 6,1-6). Vestirea cuvântului a fost confirmată și de Conciliul Tridentin ca *praecipuum episcoporum munus*. Toate acestea demonstrează că obligația particulară a episcopilor cu privire la predicarea adevărului de credință aparține de tradiția permanentă a Bisericii.

Autenticitatea învățăturii episcopale se bazează pe autoritatea lui Cristos și este transmisă prin consacrarea episcopală.

În persoana episcopilor... este prezent în mijlocul credincioșilor Domnul Isus, pontiful suprem. Într-adevăr, șezând de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl, el nu încetează a fi prezent în comunitatea pontifilor săi¹³, ci, în primul rând, prin slujirea lor privilegiată, predică cuvântul lui Dumnezeu tuturor neamurilor (LG 21).

Predicarea nu înseamnă o simplă repetare (o reproducere mecanică) a mesajului biblic, ci o traducere de așa natură încât sensul biblic să rămână, în ciuda noului mod de a pune problema. Episcopul trebuie să scoată din comoara revelației lucruri noi și vechi, adică: trebuie să răspundă ereziilor, fără a abandona baza biblică, și, în același timp, trebuie să țină cont de noile aspecte sau să apere identitatea credinței transmise. În zilele noastre se vorbește deseori despre întruparea evangheliei în diferitele culturi (= *inculturarea*). Aceasta este o misiune a episcopilor, care, pe de o parte, trebuie să păstreze identitatea credinței și, pe de altă parte, trebuie s-o traducă în noi forme, pe înțelesul oamenilor de astăzi. Numai episcopul, în comuniune cu ceilalți episcopi și în unire cu pontiful roman, poate realiza această transmitere a credinței catolice.

Duhul Sfânt contribuie la siguranța internă și face posibilă însușirea personală a actelor și cuvintelor lui Isus, atât pe planul apostolilor, cât și pe cel al generațiilor posterioare. Consacrarea episcopală califică episcopul să-l reprezinte pe Cristos în mod vizibil și să acționeze *in persona Christi*.

¹³ Cf. LEON CEL MARE, *Sermo* 5, 3; PL 54, 154.

Pentru aceasta, episcopul este un martor calificat și autentic: episcopul nu este un simplu repetitor, ci un martor intim convins și, în același timp, autentic. Acest martor poate să transmită în calitate de învățător credința adaptată la situația istorică.

2.3. *Datoria episcopului diecezan de a promova și tutela disciplina ecleziastică*

„Toți episcopii trebuie să promoveze și să apere unitatea credinței și disciplina comună a întregii Biserici” (LG 23), ca manifestare a grijii pentru întreaga Biserică. Episcopul trebuie să fie – așa cum semnifică termenul în limba greacă – un supraveghetor pentru ca adevărul revelat să nu fie alterat. Această preocupare începe de la angajarea în exercitarea tuturor dimensiunilor misiunii sale pastorale (*munus pastorale*) în propria dieceză, ținând cont că, „dacă [episcopii] își conduc bine Biserica proprie, ca pe o parte a Bisericii universale, ei contribuie în mod eficient la binele întregului Trup mistic, care este și un Trup format din Biserici” (LG 23).

Există o strânsă și intimă legătură între unitatea Bisericii și disciplina comună, atât la nivelul Bisericii universale, cât și în dimensiunile sale particulare; există o legătură și armonie strânsă între disciplina comună și cea particulară, pentru că această disciplină particulară contribuie în mod eficace la disciplina întregii Biserici, și orice slăbire a disciplinei particulare duce la crearea unui climat de indiferență, dacă nu chiar de dispreț, față de lege și autoritate, cu consecințe grave pentru Bisericile particulare și pentru Biserica universală.

În ultimul timp se asistă la o revitalizare a conștiinței autorității Bisericii ca slujire, rod al magisteriului ultimului Conciliu ecumenic¹⁴. Cu privire la acest moment, sunt emblematice cuvintele rostite de Papa Paul al VI-lea, la 7 decembrie 1965, la ultima sesiune publică a Conciliului al II-lea din Vatican:

Magisteriul Bisericii..., păstrând mereu autoritatea și puterea care îi sunt proprii, a adoptat glasul ușor și prietenos al carității pastorale;... toată această bogăție doctrinală merge spre o singură direcție: a sluji omul (...) Biserica s-a declarat, într-un anumit sens, slujitoarea omenirii, tocmai în momentul în care atât magisteriul său eclezial, cât și guvernarea sa pastorală au obținut cea mai mare strălucire și vigoare prin solemnitatea conciliară: ideea de slujire a ocupat un loc central¹⁵.

¹⁴ Cf. B. GHERARDINI, *La Chiesa, mistero e servizio*, Roma 1988: cap. II: „La diaconia della sacra potestas”.

¹⁵ AAS 58 (1966) 57.

Găsim această idee centrală de slujire aplicată la misiunea întregii Biserici și în Constituția pastorală *Gaudium et spes* (nr. 3).

În acest context de slujire-misiune și de unitate a misiunii plasează Conciliul al II-lea din Vatican slujirea pe care o aduc cei care sunt însemenați de autoritatea Bisericii. „Apostolii și succesorii lor au avut de la Cristos misiunea de a învăța, sfinți și conduce în numele său și cu puterea sa” (AA 2). Dar păstorii sufletești

știu că nu au fost instituți de Cristos pentru a-și asuma singuri întreaga misiune mântuitoare a Bisericii față de lume, ci au marea îndatorire ca astfel să-i păstorească pe credincioși și să le recunoască slujirile și carismele, încât toți să conlucreze unanim, fiecare pe măsura lui, la opera comună (LG 30).

Efectiv Conciliul al II-lea din Vatican definește slujirea episcopală ca *summum sacerdotium, sacri ministeri summa, eximium servitium* (LG 21) și declară că exercitarea puterii sacre de care se bucură episcopii este pentru edificarea turmei lor în adevăr și în sfințenie, amintind că cine este mai mare trebuie să devină mai mic și că cine conduce trebuie să devină slujitor (cf. LG 27).

Acestea sunt principiile ce trebuie să stea la baza reînnoirii slujirii episcopale, care abilitază episcopul să fie un adevărat păstor al Bisericii locale și, în același timp, un păstrător al credinței.

Concluzie

Trimis în numele lui Cristos ca păstor al unei Biserici particulare, episcopul trebuie să aibă grijă de porțiunea de popor al lui Dumnezeu ce i-a fost încredințată și s-o facă să crească drept comuniune în Duhul Sfânt prin evanghelie și Euharistie. În Biserica particulară sunt vizibile principiul și fundamentul unității credinței, al sacramentelor și al păstoririi în virtutea puterii primite.

Totuși, fiecare episcop este păstor al unei Biserici particulare, întrucât este membru al colegiului episcopilor. În acest colegiu, orice episcop este introdus în virtutea consacrării episcopale și prin comuniunea ierarhică cu capul colegiului. De aici derivă consecințe pentru slujirea episcopului.

Prima este că episcopul nu este niciodată singur. Acest lucru este adevărat nu numai cu privire la plasarea sa în propria Biserică particulară, ci și în cea universală, de care este legat prin natura însăși a episcopatului unic și neîmpărțit, întrucât este membru al colegiului episcopal. Pentru acest motiv, fiecare episcop este simultan în relație cu Biserica sa particulară și cu Biserica universală.

O participare specială la grija Bisericii sale locale și a celei universale este și păstrarea tezaurului credinței.

Reluarea acestei tradiții antice din partea cercetării teologice din secolul trecut a arătat limitele concepției reduse la care a ajuns teologia episcopatului și a stimulat regândirea funcției episcopului în Biserică. Este meritul Conciliului al II-lea din Vatican, care a primit acest stimulent, și pentru faptul că mulți experți participanți la acest conciliu s-au dedicat studierii practicii primare și a doctrinei despre episcopat în contextul unei eclezio-logii reînnoite.

Desigur, nu este o simplă întoarcere la practica primelor veacuri. Prea diferită este situația Bisericii de astăzi față de cea din primele secole. Cu toate acestea, dat fiind că, în concepția creștină, antichitatea menține o valoare orientativă, uneori chiar și normativă, se poate vorbi totuși despre o întoarcere la carisma fundamentală cu privire la figura episcopului în Biserică: episcopul este reprezentantul lui Cristos în acțiunea sa de a aduna Biserica prin cuvânt, sacramente și păstorire. Episcopul apare astfel drept condiție de realizare a Bisericii într-un loc – Biserica locală.